

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร

ประชากร

งานวิจัยในครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 52 โรงเรียน โดยให้ข้อมูลประกอบด้วย

1. ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือครูใหญ่ โรงเรียนละ 1 คน รวม 52 คน
 2. หัวหน้าผู้รับผิดชอบโครงการวิถิพุทธ โรงเรียนละ 1 คนรวม 52 คน
 3. หัวหน้ากลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนละ 1 คน รวม 52 คน
- รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 156 คน (รายชื่อโรงเรียนดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด คือ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบตรวจสอบเอกสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และปลายเปิด (Open-ended) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร โครงการวิถิพุทธ และหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบ่งออกเป็นสามตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และสภาพทั่วไปของโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list) และปลายเปิด (Open-ended) มีจำนวน 9 ข้อ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาในการทำงานในโรงเรียน ปัจจุบัน ศาสนา วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม และปีที่เริ่มจัดการศึกษาแนวพุทธ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารในโรงเรียนวิถิพุทธมีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ(Check list) และปลายเปิด (Opened ended) จำนวน 37 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธมีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ(Check list) และปลายเปิด (Opened ended) จำนวน 25 ข้อ

โดยตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามตามกรอบการวิจัยการบริหาร โรงเรียนวิถิ พุทธของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการประกอบด้วย 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) การเตรียมการ
- 2) การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ
- 3) การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา
- 4) การดูแลสนับสนุน ใกล้เคียง
- 5) ประเมินผล ปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

2. แบบสำรวจสถานที่ เป็นการประเมินจากผู้ทำวิจัยเอง เน้นเฉพาะด้านการจัดสภาพทาง

กายภาพของสถานศึกษาที่ครอบคลุมเฉพาะการจัดอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องจริยธรรม สภาพแวดล้อม ได้แก่ บริเวณสนาม บริเวณพักผ่อน สวนหย่อม ลานธรรม มุ่งเน้น ความสว่าง ความสะอาด ความสงบ โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list)

3. แบบตรวจสอบเอกสาร เพื่อใช้เป็นแบบในการวิเคราะห์เอกสารของปี พ.ศ. 2549 โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน โรงเรียนวิถิพุทธใน กรุงเทพมหานคร แผนการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ การประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ ผลการรับรองมาตรฐานคุณภาพภายนอก สมศ.

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษา ได้แก่ ปรัชญา กรอบแนวคิด จากหนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ บทความ สัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ และ การศึกษาแนวพุทธศาสตร์
2. การกำหนดกรอบแนวคิดโดยนำกรอบแนวคิดรูปแบบการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธใน โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธที่สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ
3. สร้างเครื่องมือชนิดแบบสอบถาม แบบตรวจเอกสาร แบบสำรวจสถานที่
4. นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจเพื่อขอคำแนะนำและนำไปปรับปรุงแก้ไข
5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา
6. นำเครื่องมือที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เห็นชอบแล้ว ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อขอให้ทำหนังสือถึงผู้บริหาร โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรากฏอยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขตของ กรุงเทพมหานครมี จำนวนรวมทั้งสิ้น 52 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยกำหนดแผนการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยไปยัง โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1) ส่งหนังสืออนุเคราะห์ขอเก็บข้อมูล ขอคูเอกสารเพื่อการวิจัยไปยังโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง 52 โรงเรียน

2) การส่งแบบสอบถามผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการและหัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยผ่านผู้บริหาร โรงเรียนหรือรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการหรือที่อยู่ในกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยด้วยตนเองทั้งหมดพร้อมกับอธิบายและสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมนัดวันรับแบบสอบถามกลับพร้อมไปรับกลับด้วยตนเองบางส่วน บางส่วนได้รับกลับคืนทางไปรษณีย์

3) แบบสำรวจอาคารสถานที่และบริเวณภายในโรงเรียน ผู้วิจัยเป็นผู้สำรวจ ได้แก่ บริเวณสนาม บริเวณพักผ่อน สวนหย่อม ลานธรรม สภาพห้องเรียน ห้องจริยธรรม ห้องประชุม เป็นต้น ในวันที่ส่งแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน

4) ส่วนแบบตรวจเอกสารได้ขอเข้าพบรวมทั้งพบผู้มีส่วนรับผิดชอบหรือผู้มีส่วนในการวางแผนปฏิบัติการเพื่อสัมภาษณ์และขอคูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการวิถิพุทธ

3. นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมทั้ง 3 แบบ คือ แบบสอบถามซึ่งมี 3 ตอน แบบสำรวจอาคารสถานที่และบริเวณภายในโรงเรียนและแบบตรวจเอกสาร โดยเก็บรวบรวมเอง บางส่วน บางส่วนได้รับกลับทางไปรษณีย์

4. ช่วงการดำเนินการส่งแบบสอบถาม สำรวจสถานที่และตรวจเอกสาร จนได้รับเอกสารคืน คือ ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 15 มีนาคม 2550 โดยพบขณะที่ไปติดต่อส่งแบบสอบถามด้วยตนเองซึ่งพบว่ามีโรงเรียนที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ 2 โรงเรียน โดยโรงเรียนแรกแจ้งว่า เพิ่งเข้าร่วมโครงการวิถิพุทธ เมื่อต้นปีพ.ศ. 2550 จึงยังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะให้ได้ ส่วนโรงเรียนที่ 2 แจ้งว่าแม้โรงเรียนจะมีชื่ออยู่ในโรงเรียนวิถิพุทธแต่ในความเป็นจริงแล้ว โรงเรียนไม่ได้เข้าร่วมโครงการวิถิพุทธ

ดังนั้นกลุ่มประชากรเหลือทั้งสิ้น 50 โรงเรียนหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดตามเพื่อขอรับแบบ

สอบถามคืนทางโทรศัพท์ ด้วยตนเองและรับคืนทางไปรษณียบางส่วน โดยผู้วิจัย ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 48 โรงเรียนจากจำนวนทั้งสิ้น 50 โรงเรียน นอกจากนั้นยังพบว่า หัวหน้าโครงการวิถิพุทธ และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีโรงเรียนอยู่ 6 โรงเรียนที่ทั้ง 2 ตำแหน่งเป็นบุคคลคนเดียวกันทั้ง 6 จึงตอบในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการวิถิพุทธ จึงทำให้กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีจำนวน 42 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

กลุ่มประชากร	แบบสอบถามที่จัดส่ง	แบบสอบถามที่ได้รับคืน	
	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้อำนวยการ	50	48	96.00
ผู้รับผิดชอบโครงการ	50	48	96.00
หัวหน้ากลุ่มสาระสังคศึกษาฯ	50	42	84.00
รวม	150	138	92.00

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามที่ส่งกลับและได้รับคืนมีดังนี้ คือ

จัดส่งแบบสอบถามแก่ผู้อำนวยการจำนวน 50 ฉบับ ได้รับคืน 48 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.00 จัดส่งแบบสอบถามแก่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 50 ฉบับ ได้รับคืน 48 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.00 จัดส่งแบบสอบถามแก่หัวหน้ากลุ่มสาระสังคศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 50 ฉบับ ได้รับคืน 42 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.00

4.2 แบบสำรวจอาคารสถานที่และบริเวณภายใน โรงเรียนวิถิพุทธที่เน้น ความสว่าง สะอาด สงบ มี 1 ชุด โดยผู้วิจัยสำรวจด้วยตนเองโดยการสังเกตสถานที่ตามรายการในแบบสำรวจ

4.3 แบบตรวจสอบเอกสารมี 1 ชุด ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนปฏิบัติการที่เกี่ยวกับโครงการวิถิพุทธ การประเมินตนเองในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ การรับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาจาก ส.ม.ศ.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการคำนวณค่าทางสถิติดังกล่าว โดยอาศัยการคำนวณจากโปรแกรม สถิติสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้การคิดคำนวณผลการวิจัยโดยใช้ $N =$ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชากรรวมทั้งคนที่ไม่ตอบ ในบางข้อด้วยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหาร หัวหน้าโครงการวิถิพุทธและหัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
- 2) ข้อมูลจากสภาพการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
- 3) ปัญหาในการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
 - ในงานวิจัยครั้งนี้ เกณฑ์ที่ถือว่าเป็นปัญหาคือ ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการสำรวจอาคารสถานที่และบริเวณภายในโรงเรียนใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ทางการจัดสภาพทางกายภาพของสถานศึกษาที่ครอบคลุมเฉพาะการจัดสภาพทางกายภาพ อาคาร สถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมบริเวณภายในโรงเรียนที่มุ่งเน้น ความสว่าง ความสะอาด ความสงบ

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการตรวจเอกสารของปี พ.ศ. 2549 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ แสดงตารางและบรรยายความเรียง เพื่อใช้ในการสนับสนุนข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อให้เกิดความตรงเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารจัดการ โรงเรียนวิถิพุทธ

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง